

Barselsgaven – en tradition der fortaber sig i historien

Af Camilla Luise Dahl

I vore dage betragter mange den skik, at et barns far forærer moderen en gave efter fødslen, som en moderne tradition på linje med Valentinsdag. Med andre ord en tradition importeret fra USA til glæde for primært de handlende. Det er da også mest i forbindelse med de udenlandske "celebrities" at vi i dag kan læse om helt fabelagtige barselsgaver til uhyrlige summer præsenteret for den nybagte mor. Således modtog Mariah Carey et sæt med ring og halskæde med pink diamanter og safirer i 2011 og Jennifer Lopez modtog af sin mand Marc Anthony ravgule diamantrøreringe og matchende ring til en værdi af 2,5 millioner dollars, da hun fik tvillinger. Herhjemme modtog kendissen Christiane Schaumburg-Müller en ring med to diamanter, der indrammer en blå safir, hver diamanter symboliserede de to forældre og safiren for deres lille søn.

! I England har skikken fået det moderne navn "Push Present"

I England, traditionernes højborg, fik Hertuginde Kate en speciallavet broche med pink diamanter designet af Prins William selv i anledning af fødslen af Prins George, og generationen før fik Prins Williams mor Prinsesse Diana en guldmedaljon og et guldarmbånd med et W ved fødslen af Prins William.

Men skikken går langt længere tilbage end blot få årtier, og kendes næsten overalt i verden og ikke kun i den engelsktalende verden. I England har skikken ganske vist fået det moderne navn "Push Present" som i en henvisning til at skubbe ungen ud, men barselsgaver fra far til mor kan følges langt tilbage, især hos kongelige og adelige.

Herhjemme modtog Dronning Sophie Magdalene af Christian VI et kostbart

smaragdsæt i anledning af fødslen af Frederik (V) i 1723. De blev senere gjort til en del af kronjuvelerne og bruges endnu den dag i dag ved særlige lejligheder af Dronning Margrethe. Følger vi de kongelige så har kostbare juveler og smykker altid faldet let, når et kongeligt barn kom til verden. Christian IV forærede både sin dronning Anna Cathrine og hans senere hustru Kirstine Munk, kostbare smykker i anledning af deres fødsler i 1600-årene.

Skikkens alder

Skikken og traditionen bag fortaber sig i historiens mørke. Måske er den, som mange andre af vores gamle skikke, opstået i kølvandet på fortællinger fra Bibelen. Ved Jomfru Marias fødsel modtog hun og Jesusbarnet guld, myrra og røgelse. Denne historie dannede senere tradition for dåbsgaverne. Men mens dåbsgaverne var barnets gaver, så var barselsgavens moderens gave. Gaven var vel oprindeligt forstået som mandens tak og påskønnelse for at hustruen havde leveret et levende barn til slægten, en arving og arvtager og sikkert også taknemmelighed over konens overlevelse af fødslen. Først med romantikken synes det at have været en påskønnelse af kvindens strabadser i forbindelse med 9 måneders svangerskab og efterfølgende fødsel.

Skikken er måske endda endnu ældre herhjemme og kommet til allerede inden kristendommens indførelse omkring 1000-tallet. herhjemme Af sagaerne fremgår det at manden i vikingetiden gav barnet eller både mor og barn en gave, som dermed viste at han anerkendte barnet som hans.

I en tid hvor kvinder var økonomisk afhængige af mænd, var gavegivning i form af kostbarheder af yderste vigtighed. Kostbarhederne bestod for de velhavende af jord, ejendom, juveler og smykker, der var mere permanente værdier. Gaverne blev typisk givet i forbindelse med særlige mærkedage så som trolovelse, bryllup, barsel og dåb – som medgift, morgengave og barselsgaver.

Som i vikingetiden lå der måske endnu en snert af legitimitet og anerkendelse af

Smaragdsættet. Smaragderne var en barselsgave fra Chr. VI til sin dronning Sophie Magdalene i anledning af fødslen af sønnen Frederik (V). Smaragdsættet indgår nu i kronjuvelerne.

barnet i barselsgaven i senere tider, i al fald har det helt op til vor tid kun været ved ægtefødte børn (dvs. født indenfor ægteskabet) at moderen således modtog barselsgave fra barnets far.

I kalkmalerierne univers ses Josef ofte i gang med at forberede barselsgrøden, men om dette er et andet eksempel på mandens "gaver" til hustruen i form for at sørge for mad, pleje mm., er uvist. Men mere kostbare fysiske gaver kan i al fald spores tilbage til middelalderen. Ifølge et

norsk dokument fra 1392, havde adelsmanden Håkon Sigurdsson foræret sin hustru Sigrid Erlensdatter en kostbar guldkrans og en anden hovedprydelse i morgengave, begge udsmykket med store perler. Og tre år senere, da Sigrid havde født deres første datter Ingeborg, modtog hun dertil endnu en hovedkrans af guld.

I Indien var det før i tiden tradition at fødslen af et drengbarn kastede en stor kostbar gave af sig, mens et pigebarn kun gav en lille gave. Herhjemme synes der ik-

ke at have været en sådan forskel efter børnenes køn, men fødslen af en kronprins eller det første barn har nok altid betydet noget helt særligt og haft betydning for barselsgavens størrelse.

Fra senmiddelalderen og 1500-tallet kendes også til barselsgaver til den nybagte moder af andre end faderen, de såkaldte faddergaver. Disse gaves til moderen af de kommende faddere, af bedsteforældrene til den lille ny og andre nære slægtninge til moderen. For de mest velhavende bestod gaverne af kostbarheder som sølv og guld, for almuen af en lille mønt eller noget af symbolsk værdi. I 15- og 1600-tallet omtales hos adelen ofte faddergaver som drikkebægre, skeer og andet husgeråd, og ikke sjældent gik de samme faddergaver på omgang mellem kvinderne i en slægt eller omgangskreds – en åbenbart billigere løsning end en personlig varig gave. Personlige gaver blev mere almindelige senere, og hos de mest velhavende var smykkegaver det mest populære. Der kendes til personlige smykker givet i faddergave til moderen af de nybagte bedsteforældre hos også borgerlige familier fra 1700-tallet. Før da var det primært kongelige og adelige der gav smykkegaver som barselsgaver.

I vore dage forstås barselsgaver primært som gaver til den nyfødte i form af tøj eller legetøj, men det er igen blevet populært også at betænke moderen, typisk i form af noget wellness, ammevenlig mad eller lækkerier eller til personlig pleje.

Barselsgavernes art

Mens barselsgaven i form af faderens gave til den nybagte mor gennem hele historien ofte har centreret sig om kostbare smykker, så har smykkernes art og karakter ændret sig. I England hedder det at barselsgaven oprindeligt skulle være en ring, men i nyere tid har en mængde forskellige smykker som brocher, øreringe, armbånd, halskæder mm., været givet. Dette ses også blandt de kongelige.

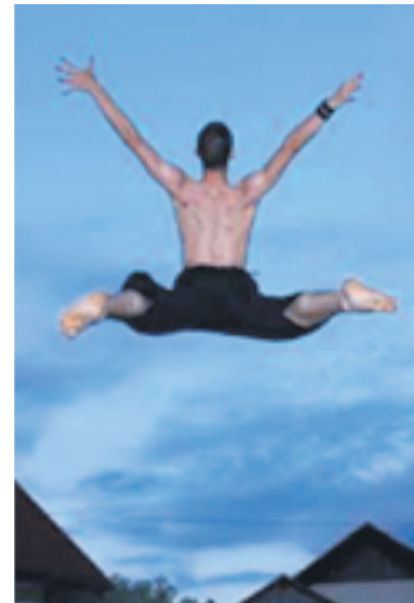
Herhjemme synes der ikke at have været noget fast tradition for smykkets karakter. Op igennem historien omtales hårsmykker, dragtsmykker og de gængse

smykker som ringe, halskæder, brocher og øreringe.

Såkaldte portrætdåser eller medaljoner med plads til portrætter af kommende børn, hårløkker osv. kendes fra 17- og 1800-årene. I midten af 1800-tallet blev armbånd med plads til små amuletter eller medaljoner med børnenes portrætter populære, ved hver fødsel kunne en medaljon tilføjes. Flere sådanne findes bevaret, fx fra slægten Ahlefeldt-Laurvig hvor et armbånd fra 1851 (nu i Nationalmuseet) bærer små medaljoner indeholdende barnportrætter og hår. Skikken var muligvis oprindeligt tysk eller engelsk og der kendes til flere bevarede sådanne fra den engelske Dronning Victorias nærmeste slægt.

Med barselsgaverne fulgte også flere andre traditioner og ritualer. Bestemte slags smykker mentes at beskytte moderen mod sygdom og død i forbindelse med fødslen og sikre hende et langt og frugtbart liv. Det blev også tradition at barnet senere arvede det smykke eller gave moderen havde modtaget i barselsgave ved dets fødsel. Dette blev i særdeleshed populært fra slutningen af 1800-tallet og frem til 1950'erne. Ofte modtog døtre det smykke moderen havde fået i barselsgave til deres konfirmation. Der findes også eksempler på smykker der er gået i arv i flere generationer, hver gang tilføjet eller ændret noget ved hvert nyt barns komme.

Op igennem 60'erne, 70'erne og 80'erne forsvandt skikken næsten, men i de senere år er traditionen vendt tilbage og er for hvert år blevet større og større, sikkert til størst glæde for detailhandlen. I nutiden er smykkerne igen ved at blive den foretrukne barselsgave, måske nok hjulpet på vej af sladderbladenes beskrivelser af kendissers og kongeliges pragtfulde barselsgaver. En anden tendens i vore dage synes at det snarere er "eksklusivitet" og "belønning" der er kodeordene. En designertasker, lækre sko, wellness eller en fantastisk oplevelse vejer for mange tungere end øreringe eller en halskæde. Men een ting er sikkert, et kram, en bamse eller absolut ingenting bliver ikke længere så godt modtaget i dag som for 20 eller 30 år siden.

"KRAM i 3F" - del 1

3F's medlemmer og deres ægtefæller/partner bydes velkomne til den første af 2 temaaftener om KRAM – Kost, Rygning, Alkohol og Motion

**Tirsdag den 22. november
kl. 17.00 - 20.00**

i 3F's lokaler på Sandemandsvej 21, Rønne

Aftenens program:

Hvad er KRAM?

Hvad kan jeg bruge KRAM til?

KOL sygeplejerske Jan Leviné og diabetessygeplejerske Anita Kjer Madsen fra kommunen vil fortælle om KRAM og hvad den betyder for vores helbred, arbejds- og hverdagsliv.

"Når der går kuk i KRAM"

Mød vores gæstepanel **Jørn-Ole, Maj-Britt og Leif**, som hver især fortæller om de udfordringer, et arbejdsliv/hverdag med en kronisk sygdom kan give.

**Spørgsmål og debat samt
afgrunding af aftenens tema**

Da 3F Bornholm vil byde på lidt at spise, er tilmelding nødvendigt senest 15. november 2016 på tlf. 70 300 800 eller mail: bornholm@3f.dk